

JAVIER PÉREZ ANDÚJAR

Un autor que es refia més de 'Tintín' que dels diccionaris

A 'Diccionario enciclopédico de la vieja escuela' (Tusquets), recull d'articles i de textos inèdits, Javier Pérez Andújar rememora els referents de la cultura popular que l'han marcat i viatja periodísticament pels horitzons de la reivindicació social i la nova política

a

llegim

48-49

● Entrevista a la controvertida Virginie Despentes ● 'Els pescadors', l'excel·lent debut de Chigozie Obioma

50-51

● Cal·lígraf publica 'La Gabriellada', un Puixkin inèdit en català ● 'Els carnissers', de Guillem Frontera

◆◆◆◆◆ Toni Vall

DICCIONARIO ENCICLOPÉDICO DE LA VIEJA ESCUELA
JAVIER PÉREZ ANDÚJAR
TUSQUETS
480 PÁG. / 21 €

La vella escola és un estat mental, una manera de pensar, imaginar i judicar el món que Javier Pérez Andújar (Sant Adrià de Besòs, 1965) porta incrustat a la seva personalitat de manera tan natural i espontània com qui surt a passejar o demana un tallat al bar de la cantonada. "Lo antiguo es mejor y más divertido" i "Se me está llenando la casa de pasado", escriu a *Diccionario enciclopédico de la vieja escuela* (Tusquets), el seu últim llibre, compendi de textos inèdits i d'articles publicats a *El País* i en blogs i fanzins diversos desposseïts del títol amb què van aparèixer originalment i disposats en forma d'entrades de diccionari. El passat és, en efecte, un dels temes fonamentals d'aquest volum que perfectament pot ser llegit com una novel·la fragmentada, travessada per referents que es van repetint i li injecten coherència global: els tebeos de Bruguera, el cinema clàssic de terror, els pobres i els desvalguts, el moviment dels indignats, les lectures d'infància, les novel·les de quiosc, la fesomia dels barris, l'obrerisme, els nous moviments socials i polítics...

"Em rebenta que em diguin que jo escric sobre la nostàlgia. Escric sobre com sóc jo, sobre com penso i sobre el que he vist, he escoltat i he llegit. Sobre el que m'ha construït

tal com sóc", precisa per delimitar les essències del seu llibre i la seva escriptura. I té claríssim què és el que més li interessa: "El camp profund del llibre és el meu art poètic, la manera com crec que s'ha d'escriure". No costa gens entendre i assimilar que el relat conjunt dels textos és netament autobiogràfic: "Escric sobre mi perquè és l'únic que tinc, de forma autoreferencial i en primera persona sobre la cultura que he anat assimilant, sobre el meu material líric". I la nostàlgia torna a aparèixer: "El que per evocar la cultura de la seva formació explica que va llegir Proust en francès se su-

posa que no és nostàlgic, en canvi si jo m'enrecordo de Carpanta i els westerns del quiosc resulta que sóc un nostàlgic recalitrant".

Un autor a contracorrent

Diccionario enciclopédico de la vieja escuela és, en essència, un recorregut sentimental, una evocació de la cultura popular com a majestuós vehicle de formació de consciències, de criteris valuosos que se't queden enganxats a la pell i a l'ànima, d'una manera de contemplar el món des de baix, amb la mirada serena i l'esperit del periodista de carrer, del que observa discretament i escriu a

El 15-M va retornar les protestes massives al carrer. FERRAN FORNÉ

MANOLO GARCÍA

El diccionari del diccionari

◆◆◆◆◆ T.V.

Heus aquí un destil·lat d'alguns dels continguts més substancials i recurrents del *Diccionario enciclopédico de la vieja escuela* explicats amb paraules del mateix Javier Pérez Andújar. Alguna cosa així com un diccionari del diccionari.

15-M

“Gràcies al 15-M vam entendre la forma de democràcia més natural que existeix: demanar justícia. Massa vegades demanes justícia i et responen apel·lant a la democràcia. Vaig al·lucinar molt veient tanta gent que ja s’havia retirat del carrer tornant a protestar i a reivindicar. Vells anarquistes i de la CNT. Em vaig emocionar moltíssim perquè a mi m’havia passat el mateix. També m’havia retirat del carrer”.

Bruguera

“*Mortadelo y Filemón, Sir Tim O’Theo, Don Pío, Carpanta, La familia Cebolleta, Don Pelmazo, 13 Rue del Percebe, El Botones Sacarino, El Reporter Tribulete...* Tot és aquí dins. És la nostra Marvel, un univers tancat de personatges als quals de gran m’he aproximat amb afany científic i investigador perquè volia saber per què de petit m’agradava tant. Em van donar vocabulari i visió gràfica de la vida”.

‘Charlie Hebdo’

“Em va marcar profundament el que va passar el 7 de gener del 2015. Vaig entendre que era perillós ser humorista i prendre’s l’humor seriosament. Et podien matar. Vaig viatjar a França perquè volia veure-ho amb els meus propis ulls. La manifestació del 8 de gener va ser impressionant: gent plorant perquè els havien matat l’últim que els quedava i milions de francesos al carrer cridant el nom d’un tebeo. D’un tebeo! Immediatament vaig comprendre que allà es concentrava bona part de la meva pròpia biografia”.

Gent

“És el més profund, el que s’ha de retratar. De petit jugaves al carrer i els veïns et creaven problemes o t’ajudaven, segons el dia. Era una classe diària. El cinema americà dels anys 60 m’agrada per això, perquè retrata la gent, la multitud, el carrer: *Cowboy de mitjanit*, per exemple. També les sèries en parlen: al principi eren noms –*Cannon, Banacek, Ironside*– i després col·lectius –*Els carrers de San Francisco, Els homes de Harrelson*”.

Gerundi

“Vivim en gerundi, ningú és capaç d’acabar res. Tot es va fent, es va

acabant, es va completant. Però no s’arriba mai. Per això s’utilitza tant el gerundi als jutjats. Per dilatar els casos fins a l’extenuació com passava a les novel·les de Dickens. El gerundi és el poder i per això aquí tants reis es diuen Fernando”.

Llibres

“No hi ha cap altre mètode més important de coneixement i de cultura. Representen la intel·ligència al complet. L’autodidacte es forma gràcies a ells, utilitzant els processos de la intel·ligència que el porten al coneixement a través de les pàgines llegides i viscudes. La comunicació audiovisual no està ni estarà mai per sobre de la lletra. Per interpretar una imatge ho pots fer emocionalment però per descriure-la necessites les paraules”.

Pobre

“La gent que no té casta, els desprotegits, els desvalguts. Pertanyen al meu món, a la meua cosmogonia. Vaig trigar molt de temps a veure una persona rica. El cinema i la televisió d’abans reflectien la pobresa sense caricaturitzar-la ni interpretar-la. Els pobres que veia a la tele s’assemblaven molt als que veia pel carrer, al meu barri. Són els personatges que més m’interessen i per

tant el material preferent amb el qual treballo. Em fixo molt menys en la classe mitjana o en el fill d’un metge”.

Quiosc

“El lloc on volia viure de petit. La forma més democràtica de la llibreria. No calia entrar enlloc per comprar un llibre, només caminant pel carrer te’ls podies trobar. Em vaig comprar *Així parlà Zaratustra* una nit tornant de prendre una copa. La cultura era al carrer, als quioscos de la Rambla. Eren els nostres temples pagans. Tenies Nietzsche al costat de la *Penthouse*. Ara ja s’ha acabat, els quioscos de veritat ja gairebé no existeixen”.

‘Tintín’

“Als sis anys agafar un *Tintín* a la biblioteca de l’escola va ser una porta d’alleujament. A les aventures de *Tintín* s’esdevenia tot el contrari del que a mi em passava però alhora allò em connectava al màxim amb la realitat perquè parlava del que jo sentia i del que veia al meu voltant, al meu barri: de l’alcohòlic, del solitari, del somiador... La portada de *Stoc de coc* em va impressionar perquè veia els meus herois (*Tintín* i *Haddock*) perduts al mig del mar i demanant socors”.

la llibreta. El periodista que va a peu, amb bus i amb metro, que troba la notícia en un grafiti, recolzat a la barra d’un bar o fullejant un opuscle veïnal. Aquesta és la prosa de Pérez Andújar, la que li permet, a través de retalls ben cosits, bastir una mirada generacional, un pòsit sentimental i intel·lectual que és alhora refugi protector i far referencial de primera categoria.

“És un diccionari contra els temps que corren”, diu l’autor en el pròleg. I ho matisa: “Més aviat és un diccionari contra la tonteria”. S’hi parla de política, de rebel·lió contra l’*statu quo*, contra la injustícia i l’oligarquia, contra el famós establishment. “Una persona decent quan detecta que pertany a una majoria ha de sortir corrents”. Escric en un dels articles. La lluita de classes, la dignitat del proletariat, l’obrer que agafa un megàfon, són arguments emparentats que apareixen sovint i que el lector detecta diàfans a mode de relat al llarg del llibre. “Llegir és demanar socors. Un llegeix per fugir, per alliberar-se”, escriu Pérez Andújar. Valgui aquesta cita contundent o concisa com a resum i compendi essencial d’aquest diccionari tan particular. Esclar que en un altre passatge també escriu: “Sempre m’he refiat més de *Tintín* que de qualsevol diccionari”. Ens refiarem de tots dos. ◆◆

“UNA PERSONA DECENT, QUAN DETECTA QUE PERTANY A UNA MAJORIA, HA DE SORTIR CORRENTS”, ESCRIU

“EM REBENTA QUE EM DIGUIN QUE JO ESCRIC SOBRE LA NOSTÀLGIA. ESCRIC SOBRE COM SÓC JO”, DIU PÉREZ ANDÚJAR

01. Portada d’un número de *Pulgarcito*, un dels referents de Pérez Andújar. 02. *Charlie Hebdo* també interessa a l’autor.